

Jaarverslag 2013 van de European Restructuring Monitor: het monitoren en beheren van herstructurerings in de 21e eeuw

Samenvatting

Inleiding

Het jaarverslag 2013 van de European Restructuring Monitor (ERM) biedt een terugblik op een periode van meer dan tien jaar waarin de impact van grootschalige herstructurerings in Europa werd gemeten. Het geeft een samenvatting van de herstructurerings-trends op basis van een database met gedetailleerde informatie over meer dan 16 000 grootschalige herstructurerings – elk met minstens 100 verloren gegane of nieuwe arbeidsplaatsen. Meer bepaald wordt in het verslag de periode voorafgaand aan de crisis (2003–2008) vergeleken met de periode na de crisis (2008–2013), om veranderingen in verschillende herstructureringspraktijken te kunnen vaststellen en aan te tonen welke werkgelegenheidssectoren onevenredig hard werden getroffen door de wereldwijde recessie. Het verslag bevat ook een kritische beoordeling van alle ERM-activiteiten, waaronder de twee nieuwe beleidsgeoriënteerde databases: voor overheidssteuninstrumenten en voor wetgeving op het gebied van herstructurering. Tot slot belicht het verslag het verschijnsel van offshoring (de verplaatsing van bedrijfsactiviteiten) en brengt de daling van offshoringactiviteiten van Europese bedrijven sinds het begin van de crisis in kaart.

Beleidscontext

In januari 2013 heeft het Europees Parlement een verslag aangenomen waarin het bij de Europese Commissie aandrang op wetgevingsvoorstellen betreffende het omgaan met veranderingen en herstructurerings. Het verslag, opgesteld door Europarlementariër Alejandro Cercas, bevatte aanbevelingen om werknemers te informeren en te raadplegen over verwachte herstructurerings en het beheer ervan. De Europese Commissie heeft sindsdien aangegeven plannen te hebben voor een 'kwaliteitskader voor herstructurering en anticipatie op veranderingen', waarin de huidige EU-wetgeving en -initiatieven op dit gebied worden opgenomen en de beste praktijken gepresenteerd die door alle betrokken partijen zouden moeten worden toegepast.

In het kader van de strategie Europa 2020 heeft de Europese Commissie haar belofte hernieuwd om aan het volgende te werken:

zich inzetten voor de omschakeling van sectoren in moeilijkheden op toekomstgerichte activiteiten, waarbij kennis en vaardigheden snel worden ingezet in groeisectoren en -markten.

De Commissie voegde eraan toe dat de lidstaten tot het volgende zullen moeten overgaan:

in nauwe samenwerking met de betrokken partijen in de verschillende sectoren (...) knelpunten aanwijzen en analyseren hoe we blijvend voor een sterke industriële en kennisbasis kunnen zorgen.

Hoofdconclusies

- Het uitgebreid gedocumenteerde gebruik van de database van herstructurerings door beleidsmakers en onderzoekers toont de waarde van de database als unieke bron van transnationale gegevens over de werkgelegenheidseffecten van grootschalige herstructurerings in de laatste tien jaar.
- Er werken nu zes miljoen minder Europeanen dan aan het begin van de economische crisis. De crisis heeft geresulteerd in een toenemende polarisatie van arbeidsmarktprestaties in de EU: de werkloosheidspercentages variëren van minder dan 5 % (in Oostenrijk) tot bijna 28 % (in Griekenland).
- Tijdens de crisis en daarna is het aantal verloren gegane arbeidsplaatsen bij herstructurerings als gevolg van faillissementen of sluitingen aanzienlijk gestegen en het aantal als gevolg van offshoring of verplaatsings en fusies of overnames gedaald.

- Sectoraal gezien was de vernietiging van werkgelegenheid het sterkst voelbaar in de industrie en de bouw. Deze twee sectoren zijn samen goed voor meer dan 100 % van het nettoverlies aan werkgelegenheid sinds 2008.
- In sommige kennisintensieve dienstensectoren (gezondheid, onderwijs, IT en informatiediensten en professionele, wetenschappelijke en technische activiteiten) bleef de werkgelegenheid vóór, tijdens en na de crisis redelijk gehandhaafd – en is zij zelfs gegroeid.
- Bezuinigingsmaatregelen hebben ertoe geleid dat de veerkracht in werkgelegenheid is verschoven van overwegend door de overheid gefinancierde sectoren in 2008–2010 naar particuliere dienstensectoren vanaf 2010. Veel van de grootste door de ERM gevolgde herstructureringen sinds 2008 hebben plaatsgevonden in de overheidssector, wat heeft gezorgd voor een groter aangekondigd verlies van arbeidsplaatsen sinds 2008.
- De auto-/vervoerssector is een van de weinige grote productiesectoren waarin de werkgelegenheid in de laatste tien jaar is toegenomen. Bijna alle nettowinst is afkomstig uit Oost-Europese landen, een bevestiging van het feit dat de productie naar het oosten is verschoven.
- Door de crisis zijn de offshoringactiviteiten in Europa aanzienlijk gedaald. Het verlies aan arbeidsplaatsen als gevolg van offshoring bij door de ERM gevolgde herstructureringen bereikte vóór de crisis van 2008–2009 een hoogtepunt (kwartaalbereik: 6 %–12 %) en is sindsdien gedaald (kwartaalbereik: 2,5 %–6 %).
- De helft van de verplaatste banen blijft in Europa. De voornaamste bestemmingslanden zijn de nieuwe lidstaten van 2004 en 2007, die goed zijn voor een derde van de verplaatste banen. Een andere derde werd vanuit Europa verplaatst naar Azië.
- Ten minste een op de zes banen (17 %–18 %) die verloren ging door herstructureringen in Denemarken, Ierland en Portugal, werd verplaatst. Dit percentage is veel hoger dan het EU-gemiddelde van 6 %.

- De industrie is verantwoordelijk voor het grootste aantal verloren gegane arbeidsplaatsen door offshoring in alle lidstaten, uitgezonderd het Verenigd Koninkrijk, waar vooral sprake is van de offshoring van diensten.
- Meer dan een kwart (28 %) van de door offshoring verloren gegane arbeidsplaatsen bij niet-binnenlandse bedrijven in Europa was het gevolg van een volledige of gedeeltelijke herplaatsing naar het thuisland. Deze herplaatsingen gebeurden het vaakst bij Duitse en Italiaanse bedrijven.

Beleidsadviezen

Na inspanningen voor het herstel van het begrotingsevenwicht en bezuinigingen zijn de herstructureringsactiviteiten in de overheidssector gelijk gebleven of zelfs toegenomen in vergelijking met de particuliere sector. Gezien de kenmerken van de werkgelegenheid in de overheidssector – zoals een hogere mate van collectieve vertegenwoordiging en een grotere bescherming van werkgelegenheid – kan de aard van via onderhandelingen verkregen aanpassingen leerzaam zijn voor het vaststellen van herstructureringsvormen die niet noodzakelijk gepaard gaan met massaontslagen.

De benarde situatie in de bouwsector, waar de werkgelegenheid met meer dan de helft is teruggelopen in enkele van de lidstaten die zwaar getroffen zijn door de financiële crisis, onderstreept het belang van het anticiperen op en het ontmoedigen van niet-duurzame groeipatronen in sectoren die sterk worden beïnvloed door de kredietcyclus.

Offshoring blijkt tamelijk procyclisch te zijn. Hoewel het verlies aan arbeidsplaatsen bij herstructureringen als gevolg van offshoring sinds 2008 is afgenomen, zou een hervatting van de groei op het gebruikelijke niveau een opleving van offshoring kunnen inluiden, vooral de offshoring van diensten, die tot dusver relatief marginaal bleef.

Kwalitatief hoogwaardige gegevens zijn van belang voor beleidsvorming. De ERM speelt een belangrijke rol in de uitwisseling van gegevens over herstructureringstrends en beleidsontwikkelingen onder Europese en nationale beleidsmakers. De vaststelling van gemeenschappelijk Europees beleid om de steeds verder uiteenlopende nationale arbeidsmarkten aan te pakken is evenwel een belangrijke nieuwe taak.

Aanvullende informatie

Het verslag *ERM annual report 2013: Monitoring and managing restructuring in the 21st century* (in het Engels) is te vinden op de website <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met John Hurley, onderzoeksmanager, joh@eurofound.europa.eu